

*Г.В. Єсюніна,
м. Хмельницький*

Становлення і розвиток наукової бібліотеки Хмельницького університету управління та права

У статті розглянуто історію створення і розвитку наукової бібліотеки Хмельницького університету управління та права в 1993, 1998 та 2007 роках, коли закладалася й розширювалася матеріально-технічна база, удосконалювалися бібліотечні процеси.

Ключові слова: бібліотека, вищий навчальний заклад, Хмельницький університет управління та права, фонд.

Хмельницький університет управління та права заснований відповідно до наказу ректора за №25 від 06.07.1992 р. як Хмельницька філія Одеського відкритого університету. 16.07.1992 р. до виконання обов'язків директора філії приступив Чорний Л.І., заступником директора призначений Андрушко В.К. Колегією Міністерства освіти (протокол №13/2 від 23.06.1993 р.) було затверджено рішення Міжгалузевої акредитаційної комісії про надання філії ліцензії на право здійснення освітньої діяльності за III рівнем акредитації за напрямками “Правознавство” – 75 чоловік, “Економіка та управління виробництвом” – 75 чоловік [4].

Дещо раніше, 1991 року, рішенням облвиконкому №183 від 29.10.1991 р. як самостійний госпрозрахунковий навчальний заклад на навчальній базі колишніх курсів партійних і радянських працівників (повна назва – Державний госпрозрахунковий центр облвиконкому перепідготовки кадрів, ділових та культурних зв'язків) був утворений Хмельницький центр підвищення кваліфікації державних службовців. Першим директором Центру був Андрушко Василь Климович [8; 4]. Для успішного функціонування Центру та Хмельницького філії університету розпорядженням Представника Президента України в області за №120 від 22.07. 1992 р. їм було передано навчальний корпус площею 794,8 м² з гуртожитком готельного типу “Енеїда” на 170 місць (вул. Театральна, 8), майно та навчальні приладдя для обладнання аудиторій. Слухачі отримали три лекційних зали на 100 і 60 місць, 3 аудиторії на 30 місць кожна, 2 комп'ютерних класи, бібліотека економіко-юридичного профілю, обладнання копіювального цеху колишнього обкому партії.

1995 року Хмельницька обласна рада (рішення №68 від 14.02.1995 р.) звернулася до Кабінету Міністрів України з пропозицією щодо створення Хмельницького інституту регіонального управління та права (ХІРУП) [4]. 4 серпня 1995 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову за № 606 “Про створення Хмельницького інституту регіонального управління та права” [7]. Так на базі Центру постав Хмельницький інститут регіонального управління та права, у складі якого Центр став структурним підрозділом. Рішенням Державної акредитаційної комісії (протокол №8 від 10.06.1997 р.) інститут був акредитований за III рівнем за спеціальністю “Правознавство”. Хмельницький інститут регіонального управління та права від 1995 до 2000 р. очолював на посаді співдиректора з питань загального керівництва (ректора) інституту Андрушко Василь Климович [4]. Скромний, працьовитий, принциповий, вимогливий до себе і до інших, він понад усе прагнув створити потужний осередок правничої та управлінської думки на Поділлі. Активно займався викладацькою, науковою і громадською роботою. Автор багатьох монографій та навчально-методичних посібників. Неодноразово обирався депутатом Хмельницької обласної ради, очолював постійну комісію з регламенту, депутатської діяльності та етики [6, с. 249-250; 8].

Рішенням XII сесії Хмельницької обласної ради №4 від 6.07.2000 р. ректором Хмельницького інституту регіонального управління та права був призначений Олуйко Віталій Миколайович, який згідно наказу за №266 від 18.07.2000 р. приступив до виконання службових обов'язків – людина демократичних поглядів, дисциплінована і послідовна. Він доклав багато зусиль для розбудови вищого навчального закладу. Саме за нього 2004 року інститут згідно рішення Хмельницької обласної ради за №13-13 від 15.09.2004 р. був реорганізований у Хмельницький університет управління та права (ХУУП) [4]. На жаль, як часто буває, окремі високопосадовці недооцінили внесок Віталія Миколайовича у розвиток «Alma mater» (закінчив ХІРУП у 1999 р., спеціальність “Правознавство”, диплом з відзнакою) [1] і його повноваження на посаді ректора університету припинилися у 2008 році.

Разом з ВНЗ розвивалася й бібліотека, заснована 1993 року як бібліотека Хмельницької філії Одеського відкритого університету. Тоді вона займала лише одну кімнату в центральному корпусі по вул. Театральна, 8. Завідувачем новоствореної бібліотеки стала Гошта Зінаїда Григорівна. Бібліотечний фонд складався переважно з літератури економіко-юридичного спрямування. Заснування заочного факультету й факультету управління та економіки, а також впровадження нових дисциплін призвело до того, що тематичний

склад фонду почав стрімко розширюватися. На сьогоднішній день його складають книги, підручники, посібники з філософії, історії України, економіки, психології, управління, юридичних дисциплін, енциклопедії, словники, документи, законодавчо-нормативні документи, профільні періодичні видання – понад 80 найменувань.

Відповідно до статусу навчального закладу змінювався і статус бібліотеки:

1995 р. вона перейменована в бібліотеку Хмельницького інституту регіонального управління та права;

2004 р. – у бібліотеку Хмельницького університету управління та права;

2007 р. – стала науковою бібліотекою Хмельницького університету управління та права[9].

1993 рік – найвідповідальніший в історії книгозбірні, адже саме тоді посилювалося формування, систематизація, обробка фонду, організація його збереження, розроблялася концепція управління, організації процесу. Саме тоді було упорядковано літературу за системою ББК.

1998 року бібліотека переїхала в приміщення по вул. Театральній, 17. Це сталося завдяки Михайлу Костянтиновичу Чекману, тодішньому міському голові, який, до речі, був випускником цього ж навчального закладу (закінчив ХІРУП 1999 року за спеціальністю “Правознавство”)[1]. Розширення матеріально-технічної бази дало змогу створити читальний зал на 100 місць, абонемент, бібліографічний відділ, встановили ксерокс, ввести посаду провідного спеціаліста з комп’ютерної техніки, збільшити штат працівників.

2002 року в бібліотеці встановлено перший комп’ютер, у березні розпочалося створення електронного каталогу в програмі “IRBIS”.

В умовах реформування вищої освіти, коли значно збільшився обсяг самостійної роботи студентів, зросло навантаження на бібліотеку, виникла потреба розширити площу і штат співробітників бібліотеки. Це прекрасно розумів і ректор. 2007 року бібліотека університету переїхала в будівлю по вул. Театральній, 38, яка є пам’яткою архітектури та історії місцевого значення (охоронний номер 240051) й має дуже цікаву історію. Двоповерховий будинок по вул. Театральній, 38 збудований в стилі неоренесансу Вулем для потреб міського банку 1914 року. З початком Першої світової війни будівлю тимчасово займало командування Південно-Західного фронту. 1919 року в приміщенні розміщувався штаб Запорізького корпусу Дієвої армії Української Народної Республіки. Після встановлення радянської влади будинок був націоналізований і в ньому до початку 1970-х рр. діяв Головоштамт, згодом – телефонна станція (АТС-6)[3, с. 125].

2004 р. з'явився новий господар – Хмельницький університет управління та права (ХУУП), і незабаром будинок оточили будівельні ліса й в багатьох хмельничан виникло питання – якою буде подальша доля історичної будівлі? Перед початком робіт хмельницькі експерти-архітектори зробили невтішний висновок – “будинок свій ресурс вичерпав, реконструкції не підлягає.” Але... Ректор університету Віталій Миколайович Олуйко поставив завдання зберегти історичну пам'ятку, звернувся за допомогою до Київського національного університету будівництва та архітектури, де були розроблені науково обґрунтовані рекомендації щодо реконструкції будинку з максимальним збереженням старовинної архітектури [2].

Після капітального ремонту та реставрації на 450 м² загальної площі було створено читальний зал на 120 місць, абонемент, відділ комплектування та наукової обробки документів, довідково-бібліографічний відділ, відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення, бюро ксерокопіювання. Відповідно збільшився штат співробітників та обслуговуючого персоналу. Таким чином, нове приміщення бібліотеки, завдяки великій площі, дало можливість створити комфортні умови для відвідувачів.

Окремо хочеться згадати той факт, що бібліотека серйозно дбає про збереження друкованої та аудіовізуальної продукції. Цікаво знати, що колись у бібліотеках Західної Європи найцінніші книги приковували до своїх місць ланцюгами. Широко практикувався в Україні ще один спосіб: на полях книги чи на її початку писалося міцне закляття або й лайка на адресу того, хто захотів би цю книгу привласнити. Ось зразки таких записів: “Хто хотів би віддалити цю книжку з цього місця, той буде мати зі мною справу перед Божим судом”; “Хай ця книга перебуває в цій церкві вічно, а хто її візьме, хай буде проклятий, хай буде засуджений на негасимий вогонь і хай точить його невисипуций черв'як”. На одному рукописі ще у XVIII ст. стояв такий двовірш: “Хто би мав сю книгу красти, тому сім літ свині пасти” [5].

Саме тому у новому приміщенні наукової бібліотеки після ремонту у залах було встановлені камери відеоспостереження.

Потреби сучасних студентів пов'язані переважно із швидким доступом до інформації. Тому впровадження в бібліотечну сферу комп'ютерних технологій, що відбулося в жовтні 2007 р., надало можливість студентам безкоштовно користуватися мережею Інтернет, оформлювати курсові й дипломні роботи, реферати та інші документи в електронному вигляді, користуватися електронним каталогом, який з 2007 р. було конвертовано у програму “Філін”, сканувати та роздруковувати документи. Через сайт бібліотеки (<http://library.univer.km.ua/admin.php>) стало можливим доносити

інформацію до користувачів – створювати тематичні віртуальні виставки, щомісячно подавати інформації про нові надходження літератури, друкувати тематичні лекції-бесіди тощо.

Потужна матеріально-технічна база дала змогу проводити в стінах наукової бібліотеки цікаві культурно-просвітницькі заходи.

Так, 25 вересня 2007 р. у читальному залі відбулася зустріч студентів, ректорату та викладачів університету з представниками Міжнародного благодійного фонду “Україна 3000”. Ректор В.М. Олуйко розповів про благодійні проекти, які впроваджував університет. Зокрема про те, що студенти проводять заняття з дітьми-сиротами з основ права, про “юридичну клініку”, у якій студенти надають місцевому населенню безкоштовну юридичну допомогу та інші, запросив представників Фонду “Україна 3000” долучитися до реалізації кількох проектів. У той день член правління Фонду Ольга Коваленко передала університетській бібліотеці книги, а також чек на 5000 грн. для поповнення фонду.

23-24 квітня 2008 р. у зв’язку з 15-річчям бібліотеки відбулася науково-практична конференція “Сучасні проблеми бібліотечної діяльності вищого навчального закладу в контексті переходу до інформаційного суспільства”. На пленарному засіданні було заслухано низку ґрунтовних доповідей, прийнято рекомендації. Обговорення актуальних питань допомогло виявити й резерви, що стимулювало пошуку нових ідей та шляхів їх реалізації [10].

5 червня 2008 р. у приміщенні наукової бібліотеки відбулося засідання ініціативної групи у складі Віталія Олуйка, Дениса Монастирського, Сергія Єсюніна, Сергія Козака, Станіслава Крука, Леоніда Коваленка, та інших небайдужих громадян з приводу підготовки Переліку пам’яток історії та архітектури місцевого значення для затвердження Хмельницькою міською радою. Місце проведення зборів для ініціювання розгляду питання в міській раді було обрано не випадково. Адже історія реставрування приміщення наукової бібліотеки стала яскравим прикладом того, як зберегти свою культурну спадщину.

Створення відділу інформаційних технологій сприяло появі власної друкованої продукції: до 15-річчя бібліотеки вийшов з друку кольоровий буклет “Наукова бібліотека Хмельницького університету управління та права”, збірник матеріалів науково-практичної конференції “Сучасні проблеми бібліотечної діяльності у вищих навчальних закладах у контексті переходу до інформаційного суспільства”, “Календар знаменних і пам’ятних дат на 2009 рік”.

За роки існування бібліотека стала справжньою скарбницею духовних надбань. Її фонди містять різні джерела інформації. Своєрідними путівниками по фондах є алфавітний, систематичний

каталоги, систематична картотека газетно-журнальних статей, картотека “Праці викладачів ХУУП”, персональна картотека В.М. Олуйка, картотека дисертацій, картотека “Закони України”, краєзнавча картотека, картотека “Довідкові видання”, електронний каталог.

Керуючись принципом науковості, структура фонду бібліотеки формується з урахуванням профілю, спеціалізації університету, бібліотечно-інформаційне забезпечення організовується так, щоб при підготовці до семінарських занять, круглих столів, творчих дискусій студенти мали змогу аналізувати думки різних авторів стосовно конкретної проблеми та шукати власні шляхи її вирішення. А це сприяє розвитку пізнавальних здібностей, формуванню у студентів прагнення до безперервної самоосвіти.

Джерела

1. Випускники Хмельницького університету управління та права за 1997-2007 роки. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2007.
2. Єсюнін С. Оновлення старовинного будинку / Сергій Єсюнін // Місто. – 2006. – 9 черв.
3. Єсюнін С. Прогулянка Проскуровом / Сергій Єсюнін. – Хмельницький, 2008. – 160 с.
4. Інформація Хмельницького університету управління та права.
5. Книга рекордів України. Культура і мистецтво. Спорт і розваги. – Тернопіль: Навч. книга “Богдан”, 2002. – 80 с.
6. Олуйко В.М. Василь Климович Андрушко. Життя, що лине в безсмертя / В.М. Олуйко // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – Хмельницький: Вид-во Хмельн. ун-ту упр. та права, 2002. – №3. – С.256.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 серпня 1995 р. №606 “Про створення Хмельницького інституту регіонального управління та права”.
8. <http://www.guds.gov.ua/sub/hmelnitska/ua/publication/print/2124.htm>
9. <http://univer.km.ua/struck.php?sid=3>

This article envisages history of creation and development of scientific library of Khmelnytsky University of Management and Law. Much attention is paid to the main periods of formation scientific library – 1993, 1998 and 2007 years. Because namely in this years was created and extended logistical base, which positively influenced librarian processes in general and allowed to hold cultural and educational activities in the library.

Key words: library, high education institution, Khmelnytsky University of Management and Law.